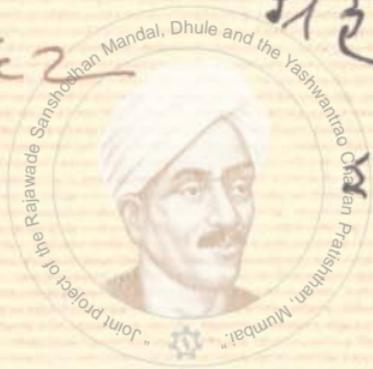

संस्कृत
क्र. नं. १०

सं. १
प्रयोग

क्र. नं. ६२

गुरुमख

शके १७३२

३३५

(1)

श्रीगणेशाय नमः ॥३०॥ अस्मिन्कर्मणि ग्रहादि
स्थापनं पूजनं च करिष्ये इति संकल्प्य प्रणवस्य
ब्रह्मा ऋषिः परमात्मा देवता देवी गायत्री छंदः ॥
मातृतीनां क्रमेण जमदग्नि मरुद्वाज भृगव ऋष
यः अग्नि वायु सूर्या देवता देवी गायत्री देवी उल्लि
ख्ये देवी बृहस्पत्ये देवी सूर्या देवा वादने विनियोगः
केचिन्मंत्रानप्यावाहने आहुः ॥ तत्र ग्रहपीठमध्ये
वर्तुले प्राञ्जल्यं स्वस्त्यं रत्नयुष्याक्षतैः ॥ अकल्ले न

(2)

ग्र. ९

हिरण्यस्तयः सवितात्रिष्टुप् । सूर्यावाहनेविनियोगः
 ॐ आकृष्टिनरजसा ॐ भूर्भुवः स्वः कलिं गद्देशो
 इव कारयपगोत्ररस्ये हागधे इतिष्ठेति रच्छापयेत् ।
 एवं सर्वत्रमंत्रंते व्याहृतीरुक्ते हागधे इतिष्ठेति रच्छ
 पयेत् । तत आग्नेये चतुस्सत्रे प्रयत्नं रवंसोमं श्वेत
 पुष्यक्षितैराप्यायस गौतमः सोमो गायत्री । सो
 मावाहने ० यमुनातीरा इव आत्रेयसगोत्रसो
 मः । ततो दक्षिणे त्रिकोणे दक्षिणासुरं वरं कृत्वा पुष्य
 क्षितैः अग्निर्हृर्धा विरूपो गारको यत्री । अंगार

राम् ९

भौमं

(2A)

कावाहने॥ अवेतीसमुद्रवभारद्वाजसगोत्रभोमेहा॥
ततद्देशान्यावाणाकारेउद्भुखंबुधंपीतपुष्पाक्षतेः उद्भु
ध्वधंबुधःसौम्योबुधःस्त्रिष्टुपुष्पावाहने॥ सगध
देशोद्भव आत्रियसगोत्रबुधेहा॥ ततउत्तरतोहीर्घ्य
तुरसेउद्भुखंबुधस्यनिपीतपुष्पाक्षतेः बहस्पतेगृह
त्समदोबहस्पतिस्त्रिष्टुपुष्पाक्षतेः बहस्पत्या॥ सिधुदेशोद्भव
भिरसगोत्रबहस्पते॥ ततः पूर्वस्यायंचकोणेप्राङ्मुखं
शुक्रंशुक्रंपुष्पाक्षतेः शुक्रःपाराशरः शुक्रोद्विपदाधि
रात् शुक्रावा॥ भोजकटदेशोद्भवभार्गवसगोत्रशुक्र

शोडश

२०
२

स

(3)

ततः पश्चिमे धनुषि प्रत्यङ्मुखं शानिकच्छुपुष्पाक्षतैः
शमग्निरिषिबिधिः शानिरुच्छिकृत्वा० सौराष्ट्रहंकारं ज
पंगोत्रशानेश्वरे० ततोनेत्र्येषु र्पाकारे दक्षिणामुखं
राहुकच्छुपुष्पाक्षतैः कयानो वामदेवो राहुर्गायत्री रा
कावा० राठिनापुरोद्भवैर्निर्गोत्रराहो० तत्रो
वायव्ये धजाकारे दक्षिणामुखं केतुं ध्रुवपुष्पाक्षतैः
वेतुं मधुच्छुदाः केतवो गायत्री केलावाह० अंतर्वेदि
समुद्भवजैमिनि सगोत्रकेतोः सर्वे अदिसाभिमुखाः ज
दिधाधिदेवताः श्वेतपुष्पाक्षतैः क्रमात्सूर्यादीनां २

वा

(3A)

दक्षिणतः स्वाप्ताः तथ्यंबकं वसिष्ठो रद्रोत्तुष्ठा पू वि
नियोगसर्वत्र ज्ञेयः । अथ्यंबकं • भूर्भुवः स्व इन्द्रश्चरंगो
दीर्घतमाः स्कंदः श्विष्टुप्रा विष्णुर्नुकं दीर्घतमा विष्णु
श्विष्टुपू । ब्रह्मजज्ञानं गौतमो वामदेवो ब्रह्मा श्विष्टु
पू । इद्रं वो मधुघंदा इद्रो गायत्री । यमायसा सं यमो
यमो नुष्टुपू । मीषुणो घोरः कण्वः कालो गायत्री । उ
षो वाजं प्रस्थं व श्वित्रगुषो वृहती । एवमेव शुकुपु

३

ष्याहतिर्ग्रेहाणं वामे मंत्रं तेषां त्वतीभि र्दिहागच्छे हति
 छेति चोक्त्वा प्रसाधयेत् देवताः स्थापयेत् । अग्निं काण्वेति
 धाति रग्निर्गायत्री । अग्निं हतं व ० १ अस्मिन्मेधा तिथि
 रापो नुष्टपूर स्यो नामेति तिथिर्भूमिर्गायत्री ३ इदं विष्णु
 र्मेधपति तिथिर्विष्णुर्गायत्री ४ इन्द्रश्चाग्नि र्गत्समदो इ
 दः स्त्रिष्टपूर इन्द्राणी ष्टपा कपि र्दिहाणी पीकः ६
 प्रजापते र्दिरण्यगमः प्रजापति स्त्रिष्टपूर ७ आय
 गौः सार्यराज्ञी सर्पा गायत्री ८ ब्रह्मर्जु तानं गौतमो राम
 वामदेवो ब्रह्मा त्रिष्टपूर ९ ततः पुष्याहते विनायकादी ३

(4)

शुक्ल

(4A)

नृपंच। गणानां त्वा गृत्समदोगणयतिर्जगती। राहिरुत्त
रतो वियौ नो कं। जाते वेदसे करयपो दुर्गा त्रिष्टुप्। शने रुत्त
रतो दुर्गा। तव वायमश्वा गिर सा वायुर्गायत्री। रवे रुत्त
तो वायुं। एतान्मंत्रान्यंति संप्रदायिकाः। तत्र केषुचि
न्मंत्रेषु मूलं चिसं। आदिष्ठानस्य वत्स आकाशो गाय
त्री। राहो दृष्टिणे आशो क्रो ४ एषो उषा प्रस्व श्वो। श्विनो
गायत्री। अश्विना विहा गच्छने हतिष्ठत भित्तिके तो ह
शिणे श्विनो ५ एतानि विनायकादि स्थानानि चिंता

४८-५-

४

(५)

मरुतो॥ विनायदी नपंचउत्तरतखेति संप्रदायः इति द्वारिं
शद्वेवना इति रूपनारायणादयः हेमाद्रौ तु लोकया
लादीभामपि सूर्याभिमुखानां हिष्ठु स्थापनमुक्तं। इंद्रं
विश्वामित्रो वीर्यधनसाधुषं दस इन्द्रो नुष्टुपु। अग्निर्मे
धातिथिरग्निर्गायत्री। यमायसोमं यमो यमो नुष्टु
पु। मोषुणेघोरः कएयोनिर्ऋतिर्गायत्री। स्वन्नो अ
ग्नेवामदेवो वरुणस्त्रिष्टुपु। तवा वायो व्यश्वो वायुर्गा
यत्री। सोमो धेनुं गेत्तमः सोमस्त्रिष्टुपु। तमी शानं गौ

राम्
४

सर्वोच्चरितएवंगुणविशेषण० मंजुलदेवता स्थापनमहं क
रति संकल्प्य स्थापयेत् तत्र मध्ये ब्रह्माणं ॥

तम ईशानो जगति । महस्त्र शीर्षानारायणो नंतो नु
ष्टुपू । ईशान पूर्वयोर्मध्ये नंतं । ब्रह्मजज्ञानं गौतमो वा

महेश्वो ब्रह्मा त्रिष्टुपू । नैर्ऋत्यपश्चिमयोर्मध्ये ब्रह्माणं ।
तत उत्तरे क्षेत्रे त्रस्य वामदेवैः क्षेत्रपालो नुष्टुपू । नैर्ऋ

त्यपश्चिमैर्मथैर्वास्तोष्पते वरिष्ठो वास्तोष्पतिस्त्रि
ष्टुपू ॥ ॥ अथ ब्रह्माद्या देवताः ॥ ॐ ब्रह्मजज्ञानं गौ

तमो वामदेवो ब्रह्मा त्रिष्टुपू । ब्रह्मा वादने विनियोगः ॥
ॐ ब्रह्मजज्ञानं प्रथमं पुरस्ताद्विषीमंतः सुरचेवि

सौ

5A

ग्र
५

(6)

न आवः । सवुभ्या उयुमा अस्य विष्ठाः सतश्चयो
निमसतश्च विवः । सर्वतो भद्रं लंगतो भद्रं मंडकं देव
तत उदीचीमारभ्य वायव्यपर्यंतं बुबेरादीन् प्रायंतानुष्टो
लोकपालानूतगाप्यायस्व गौतमः सोमे गायत्री ॥ ॐ आ
प्यायस्व सोमे तुते विश्वतः सोम वृष्टं । भवा वाजस्पसंग
थे ॥ २ ॥ अभिवाजी गर्तः शूनः शोपई शानो गायत्री ॥ ॐ
अभिवा देव सवितरी शानं वार्याणां । सहावन्भागमी
मुहे ॥ ३ ॥ इंद्रं वो मधुषं दाद्रो गायत्री ॥ इंद्रं वो विश्वत
स्परिहवामहे जनेभ्यः ॥ ॐ अस्माकं मस्तके वल्गः ॥ ४ ॥ अ

राम
५

तं

गिंका एवामेधातिथिरग्निर्गायत्री ।३० अग्निं हूतं वृणीमहे
 हस्तौरे विष्ववे संदे । अस्य यज्ञस्य सुकृतुं । ५ यमाय सोमं यमा
 यमो नुष्टु ॥ ३० यमाय सोमं सानुत यमाय जुहुता हविः । यमं ह
 यज्ञो गच्छत्याग्नदूतो ॥ ३१ अंरंकतः । छमोषुणो घोरः कएवा
 निर्भ्रतिर्गायत्री । ३० मोषुणः परा परा निर्भ्रति दुर्हणा वधीत
 पदीष्टच्छया सह ॥ ३२ तत्रायामि शानः शेषो वसन्ति स्त्र
 ष्टु ॥ ३० तत्रायामि ब्रह्मणा वदमानः सदा शान्ति यजमा
 नो हविर्भिः । अदेकमानो वरुणे हवो ध्ये रत्नं समान आ
 सुः प्रमोषीः । ३६ वायो शतंगौ तमो वामदेवो । वायुरनुष्टु

(6A)

म०

॥६॥

(७)

पू०ॐ वायो रातं हरीणां सुवस्य पोष्याणां । उत वतिसहस्रिणो
 रथः । आयातु योजसा । स्वायुसो मध्येष्टो वसन् । जमया अत्र
 मेत्रावरुणा । वसिष्ठो वसवस्त्रिष्टुप । जमया । अत्र वस
 वीरंत देवाः । उराचंतरिक्षे मजयेत युक्ताः । अर्वाक्यथः । उ
 रुजयः कण्ठं श्रोतान् हृतस्य जग्मुषानो । अस्य । वा
 युसो मांतरे । अष्टो वसनावा । ११० सोमेशानयोर्मध्ये
 कादश रुद्रान् । आरुद्रासः श्यावाश्रवा एकादश रुद्रा
 जगती ॐ आरुद्रासः । रुद्रवंतः सज्जिषसो । हिरण्यर
 थाः सुविताय गंतन । इयं वी । अस्मत्तिर्यते मति

रामू
६

स

रुच्छजेनदिवत्साऽउदन्येवे ११ शंशानेद्रमध्येद्वाह
शादिसान् । सानुसामदोमत्स्योद्वाहशादिस्यागायत्री ।
ॐ यानुक्षत्रियां । अवऽआदिस्यान्या विषामहे । सुम्भीकां
अभिष्टये १२ इन्द्राग्निमध्ये श्विनौ अश्विनारौ हगणोर्गे वरि
तमौ । श्विनावुष्णु । ॐ अश्विनावर्तिरस्मदागोमदृसा
हिरण्यवत् । अर्वाग्रथंसमनसानियच्छन्ता १३ अग्नि
यममध्ये विश्वेदेवान्सपेतकान् । ओमासामधुच्छंदा
विश्वेदेवांसपेतकागायत्री । ॐ मासश्चर्षणीष्ट ओ
तो विश्वेदेवासऽआगता । दाश्र्यांसोदा । शुक्-सुता १४

(७७)

वर्षि

(9)

श्रीगणेशाय नमः ॥ भूर्भुवः स्वः कलिङ्गदेशोष्णी इव
कार्यपसगोत्रसूर्यहागघेहतिष्ठ ॥ सूर्याय नमः सूर्य
र्यं आवाहयामि ॥ यमुनातीरो इव आत्रेयसगो
त्रसोमिहा ॥ अवंतिदेशो इव भारद्वाजसगोत्रभो
मिहा ॥ मगधदेशो इव आत्रेयसगोत्रबुधेदीव ॥
सिंधुदेशो इव आगिरसगोत्रवृहस्पतेरूहा ॥
भोजकण्डेशो इव भार्गवसगोत्रशुक्रेहा ॥ से
रासुरदेशो इव कार्यपसगोत्रत्रैश्वरेहा ॥

(10)

ग्रह

१

राठिनापूरेद्रवैपौठनसगोत्रराहोइहा०॥अंतर

वेदिसमुद्रवजैमिनिसगोत्रकेतोहाग०॥१५॥

मेघं लुते बन्धयो वोढारैर्यैर्यं स्परि

ष्यं दृष्टि १५ ब यय ध छी उपक्षि र्हर्यं

वं त्रे श्रीया स्थि दृष्या स्थि दृष्यो धिष

प्यो धिषणा वा कृष्यर्षे दधा त्यर्थ

धीसादिनी बा धीसा नितीति वां व

नस्प तइत्ये नः मा हे षहि व नाना

राम
१

समानानां रत्नपत्नानां विषासुहिं। हंतारं शत्रूणां च धिक्विराजंगोपतिंगवो।

(10A)

शूलमाहाकालो। कु^{माता}मारं कु^{माता}मारः स्कंदस्त्रिष्टुपु। कु^{माता}मारं मा
तां। कद्रुद्राय वारः कखोरुद्रो वा गायत्री। रुद्रावाहं। कद्रुद्रा
युप्रचेतसेमी ब्रह्ममायतवसे। वोचमशंतमं हृदे। ब्रह्मसे
मयोर्मध्ये रुद्रं। १८। ऋषभमृषभो विराजो ऋषभो नुष्टुपु। ३०
ऋषभं मा ५९०। शूलमाहाकालाभ्यां नमः। २०। ब्रह्मेशा
नमध्ये दृष्टादी नसप्त। अदितिर्कोविषाह हस्यतिर्यक्षो नु
ष्टुपु। ३०। अदितिर्ब्रजनिष्ट दृष्टया दुहिता तवा। तां देवाः
अन्वजायंत भद्रा अमृतबंधवः। २१। ब्रह्मेन्द्रमध्ये दु
र्गाविलुंचा। तामग्निवक्त्रां सौभरिदुर्गां त्रिष्टुपु। ३०

ई

युवतिः समुब्धं गुहाविभर्ति नरंधानि पित्रे॥ अनीकरयुनमिज ज्ञानीसः पुरः पश्यति सिहिं
रतो॥११॥

म-
८

(11)

तामग्निवर्णात्तपसाज्वलंतीवैरोचनीकर्मफलेषुजुष्टां। दु
र्गादेवीशरणमहंप्रपद्येसुतरसितरसेनमः। २२। इदं
विष्णुकारेवामेधातिथिविष्णुर्गायत्री। ॐ इदंविष्णुर्विन
क्रमेनेधानिदधेपदांसमंक्रमस्ययांसुरे। २३। ब्रह्मा
ग्निमध्येस्वधां। ३। हीरतांश्वःस्वधात्रिष्टुप्। ॐ ३
हीरेतामवउमरासः। उन्मध्यमाःपितरः। सोम्या
सः। असुंयः। इयुरवृकाः। कुतजास्तेनोबंतुपितरोह
वेषु। २४। ब्रह्मयममध्येम्युरोगान्। परंमस्यैःसं
कुशिकोमस्युरोगान्निष्टुप्। ॐ परंमस्यैः। ३। अनुप

राम
८

(11A)

रहिपंथां यस्ते स्व इत्तरो देवयानात् । चक्षुष्यते ष्टएव
 ते ते ब्रवीमिमानः प्रजां शीरिवो मोतवीरान् । २५ ब्रह्म
 निर्ऋतिमध्ये गणयति । गणानां स्वागत्समहे गणप
 तिर्जगतिः । ॐ गणानां त्यागयति हवामहे कर्षिक
 वीनसुपमश्रवस्तमं । ज्येष्ठराजं ब्रह्मणां ब्रह्मणस्य
 तन्नः ष्टएव नुक्तिभिः । सीदुसादनं । २६ ब्रह्मवर
 णमध्ये ॐ आपः शोभो वरीषसि धुहीप आपो गाय
 त्री । ॐ शोभो देवी शोभिय ॐ आपो भवन्तु पीतये । रा
 योरभिस्त्रवन्तु नः । २७ ब्रह्मवायुमध्ये मरुतः मरुतो
 देवी शं

नं० दे०

२

(12)

यस्य राहू गणेत गोतमो मरुतो गायत्री ॥ ॐ मरुतो यस्य हि
क्षये पाथादिवो विमहसः ॥ ससु गोपातमोजनः ॥ २८ ॥ ब्र
ह्मणः पादमूले कर्णिकाधः पृथिवी ॥ स्योना मेधातिथि
र्भूमिर्गायत्री ॥ ॐ स्योना पृथिविष्वानक्षरानिवेत्रानी ॥
यच्छानः शर्मसप्रथः ॥ २९ ॥ तत्रैव गंगादिनयाः इमं मेसिं
धुक्षितं प्रैयमेधोगंगा यमुना सरस्वती जगती ॥ ॐ
इमं मे गंगेयमुने सरस्वतिः सुतु द्विस्तोमं सचता परुष्या ॥
असिक्न्या मरुद्दधे वितस्तया जश्कीये शृणु ह्यासुषो राम
मया ॥ ३० ॥ तत्रैव सप्तसागरान् धाम्ना धाम्ना सप्तंशो २

वीरावृहती॥ सप्तसागरावाहने॥ ॐ धाम्नो धाम्नो राजं
नितोवरुणनोमुंच॥ मदापो अघ्न्या इतिवरुणेतित्रा
पामहेततोवरुणनोमुंच॥ मयिवायो मोषधीहिंसी
रतोर्व्यचाभूस्तेतोवरुणनोमुंच॥ तदुपरिमेरुं ना
म्ना बाह्ये सोमादिसमीपे क्रमेणायुधानि गदां त्रिशू
लं वज्रं शक्तिं दंडं खड्गं पाशं अंकुशं तद्वाह्ये उत्तरादि
तः॥ गौतमं। भरद्वाजं। विश्वामित्रं। कश्यपं। जमदग्निं।
वसिष्ठं। अत्रिं। अरुंधतीं। तद्वाह्ये पूर्वदिशि ऐं डी कोमा
री ब्राह्मी वाराही चामुंडां वैष्णवीं माहेश्वरीं विनायकीं

वि

(12A)

मं-
१०

(13)

मिसंशोराक्तयः प्रतिष्ठाप्य प्रत्येकं सह वाच्य पूजयेत् । ततः
स्यामेव वेद्यां वस्त्रलिखितं ब्रह्ममालामं उपे आदियादि
देवताः रक्षापयेत् पूजयेत् ॥ अस्मिन्कर्मणि ग्रहादिस्त्र
पनं पूजनं च करिष्ये इति संबल्य प्रणवस्य ब्रह्मा ऋषिः
परमात्मा देवता देवी गायत्री छंदः । व्याख्येतीनां क्रमेण म
हग्नि भरद्वाज भृगव ऋषयः अग्नि वा सूर्या देवाः ताः
देवी गायत्री देवी उच्छिकू देवी बृहस्पतिं देवीं सि सूर्या राम
घावाहने विनियोगः । केचिन्मंत्रानप्यावाहने आहुः ॥ १०

(13A)

हिर
बालगण्डमे देवा आदित्यावसवस्तथा ॥ मरुतश्चाश्विनोरुद्रः
सपरायिपन्नाग्रहाः ॥ १॥ असुरायातुधानाश्चपिशान्चोरण्णरा
क्षसाः ॥ राकिन्योयश्चेतालाडाकिन्यः पूतनाः शिवाः ॥ २॥ जं
मकाः सिद्धगंधर्वा नागा विह्वलाधरोरगाः ॥ दिव्यालालोकयाला
श्वयेचविद्धविनायकाः ॥ ३॥ जगतां शांतिकर्तारो ब्रह्माद्या
श्वमहर्षयः ॥ माविद्धं माचमेपायं मासंतुपरिपंथिनः ॥ सोम्या
भवंतुत्तमाश्चभूतप्रेतसखावहाः ॥ ४॥ इतिग्नहत्तखं
समाप्तः ॥ ॥ शकैश्च ॥ २॥ जे नो दूतनात्तसं
वत्संरूफालगुणशुल्ध १५ तदिनेनकि
दिवं ॥ स्वार्थंपरोपकारार्थं ॥ ५॥ ॥

(14)

अग्निर्वेदेवानामवसोविष्णुः परमं स्त
दंतरेणासर्वा अन्याद्देवता आग्नेवे
सुवंपुरोका रंगनिर्वपंति दीक्षणी
यमेकादशानु कपाले पुरो सर्वा
भयरावेन तद्देवताभ्यो नंतरायनि
वपस्ये ततएव तद्देवतान् ध्रुवंति
तदाहुर्यदेकादशानु कपालः पुरोका
शोद्धावष्ठा विश्वेकेनयोस्तत्र कृ
त्सिः कश्चि शक्ति रित्यष्टाकपाल

मूळ प्रत पाहण्यासाठी संपर्क

इतिहासाचार्य वि.का. राजवाडे संशोधन मंडळ, धुळे
राजवाडे पथ, गल्ली नं. १, धुळे-४२४००१ (महाराष्ट्र)
दूरध्वनी क्रमांक (०२५६२) २३३८४८
Email ID : rajwademandaldhule@gmail.com